

Csiky Andras

Frumos, cu alură romantică, armonios alcătuit, cu mers prelinș și gesturi leneșe, cu un soi de lumină catifelată în ochi, Csiky pornea acum vreo douăzeci de ani să contrazică destinul junelui prim, adăugând fapturii sale, menite parcă să incendieze inimile adolescentelor, forța unei personalități artistice ieșite din comun. Avea, dincolo de datele aparente, destule să-i asigure gloria de câteva sezoane, însușirile rivnite de orice orgolios al profesiei: un glas generos, o sensibilitate aparte, și mai presus de toate, o inteligență cultivată.

Produs de vîrf al generației sale, Csiky Andras captase darurile profesorilor săi, binecunoscuți maestri ai scenei maghiare din Ardeal, topindu-le într-o fericită sinteză, pe care avea s-o desăvîrșească mereu de-a lungul anilor: irădiază farmecul, aș merge pînă acolo să zic că exercită fascinația de care e în stare Kovacs Gyorgy, are puterea de analiză adîncă și subtilă a lui Tompa Miklos și intuiția detaliului revelator care amintește de ilustrul Delly. Să adăugăm un mare respect pentru profesie, un fanatism al meseriei, o venerație a menirii teatrului, care se descifrează și în statornicia lui și, fără a greși, în abnegația lui, pentru că neîntrerupt, de la absolvire, joacă la Satu Mare. Peste ani, cînd termenul va căpăta întreaga lui semnificație, îl vom numi membru fondator al teatrului sătunărean. A fost și este unul din animatorii acestui colectiv și dacă vorbim despre Teatrul de Nord Satu Mare ca despre un teatru al echilibrului repertorial, al seriozității și profesionalității, faptul se datorește în bună măsură și lui Csiky.

A jucat enorm. Fișa lui de creație acoperă în nici două decenii, cit alții într-o viață. A jucat, cum se și cuvenea, toate rolurile importante, într-un repertoriu care a ambiționat să cuprindă tot ce e mai valoros de la tragedia antică pînă la drama modernă. Alături de Elekes Emma și de Acs Alajos, două personalități strălucite ale teatrului să

mărean și de alții, foarte valoroși, Csiky a întrucipat cu evidentă precădere eroii ai dramaturgiei naționale. Nu cred să existe mulți actori care să-și fi înălțat edificiul carierei pe eroii contemporani, cum a făcut-o Csiky. Ar fi cu neputință să înșir toate rolurile interpretate de el. Sint însă, fără excepție, eroii dramaturgiei românești din ultimele două decenii, eroii pe care Csiky Andras i-a adus pe scenă cu întreaga lor încărcătură de idei, de frămîntare sufletească, de neobosită căutare a adevărului, de răscolitor dramatism, de încredere în idealul comunist. Avînd afinități cu eroii pozitivi, cu personajele purtătoare ale unui mesaj înaintat, actorul nostru i-a preferat întotdeauna și, de fapt, i s-au convenit întotdeauna. Nu de puține ori le-a îmbogățit portretul moral, substanța dramatică, dăruindu-le generos, din propria-i ființă, inteligența rafinată și clocotul lăuntric, vigoarea dramatică și suplețea gândirii, prin vorba cumpănit rostită, prin gestul elocvent, prin tăcerea de adîncă semnificație.